

Předběžné výsledky zemědělských podniků za rok 2020 na základě dat FADN

Kontaktní pracoviště FADN ČR (Zemědělská účetní datová síť) při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), resortní organizace Ministerstva zemědělství, provádí každoročně výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků.

FADN je nástrojem pro hodnocení příjmů zemědělských podniků a dopadů Společné zemědělské politiky. Je jediným zdrojem mikroekonomických údajů založených na harmonizované metodice. Na základě dat tohoto šetření bylo provedeno následující hodnocení předběžných hospodářských výsledků zemědělských podniků.

Nejdříve je třeba zmínit důležitou metodickou změnu oproti účetnímu roku 2019, a to zvýšení prahu ekonomické velikosti podniků,

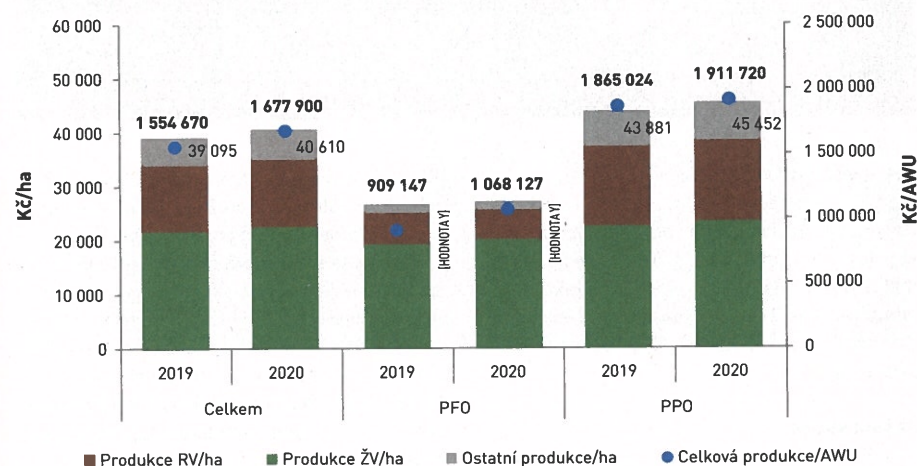
tzv. thresholdu pro zařazení podniků do výběrového souboru FADN. Od účetního roku 2020 nejsou již v šetření zahrnuty malé podniky ekonomické velikosti (EV) 4. Víceméně příznivý srážkový i teplotní vývoj počasí pozitivně ovlivnil hektarové výnosy významných plodin a došlo tedy i při poklesu cen zemědělských výrobců k nárůstu produkce rostlinné výroby (RV).

Živočišná produkce zůstala na úrovni roku 2019, respektive mírně poklesla u podniků fyzických osob (PFO). Celkové stavy skotu se

v absolutním vyjádření mírně snížily, v přepočtu na hektar zemědělské půdy však došlo, díky poklesu reprezentované zemědělské půdy, k mírnému nárůstu. Produkce mléka a mléčných výrobků vzrostla i přes úbytek dojnic a pokles ceny mléka díky zvýšení průměrné roční dojivosti (+3,1 %). U produkce hovězího masa došlo ke snížení vlivem poklesu cen. Ceny vepřového masa zůstaly na úrovni předchozího roku.

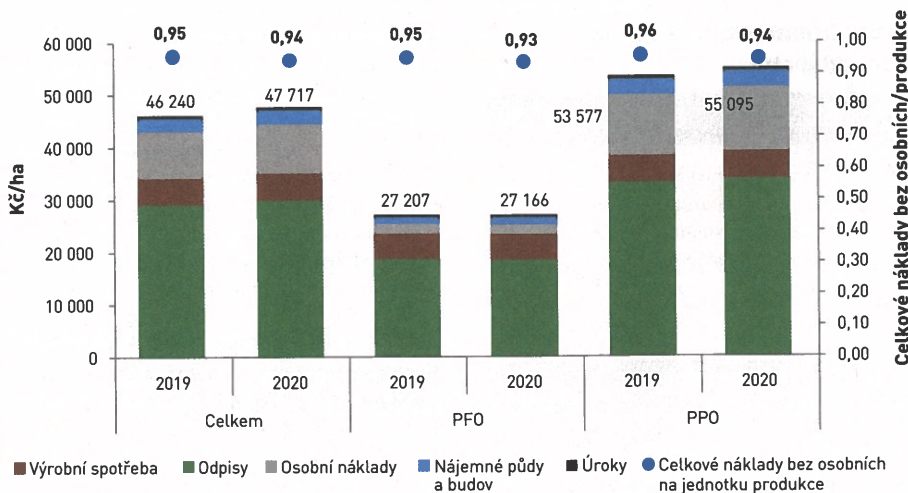
Celkové náklady vynaložené v roce 2020 se zvýšily v přepočtu na hektar zemědělské půdy (z. p.) o 3,2 %, stejně jako hodnota provozních dotací a podpor (+3,8 %), zatímco objem vyplacených investičních dotací byl nižší než v předešlém roce. Meziročně se díky poklesu pracovní síly a nárůstu celkové produkce zvýšila hodnota čisté přidané hodnoty přepočtené na jednu AWU (roční pracovní jednotku) přibližně o 11 %. Důchod ze zemědělské činnosti za soubor podniků celkem se v přepočtu na hektar z. p. zvýšil o 7,6 % v souvislosti s nárůstem čisté přidané hodnoty i přesto, že došlo k poklesu investičních dotací a nárůstu nákladů na externí faktory. Podniky specializované na chov prasat a drůbeže nebyly do následujícího hodnocení zahrnuty.

Celková produkce – soubor FADN celkem

Zdroj: Šetření FADN CZ

Celkové náklady – soubor FADN celkem

Zdroj: Šetření FADN CZ

PRODUKCE

Hodnota celkové produkce se meziročně zvýšila o 3 % na 40,6 tis. Kč/ha. Rostlinná produkce se zvýšila o 4,2 % na 22,6 tis. Kč/ha, živočišná produkce zůstala téměř na úrovni roku předchozího (+1,3 %) a ostatní produkce dosáhla hodnoty 5,6 tis. Kč/ha (+8,5 %). Celková produkce podniků právnických osob se meziročně zvýšila o 3,6 % a dosáhla hodnoty 45,5 tis. Kč/ha. Produkce rostlinné výroby se zvýšila o 3,8 % na 23,5 tis. Kč/ha, a to především díky produkci krmných plodin (+12,3 %), olejnin (+5,2 %) a obilovin (+2,1 %). Produkce živočišné výroby u PPO dosáhla hodnoty 14,9 tis. Kč/ha a oproti předchozímu roku se tedy téměř nezměnila (1,2 %). Při stagnaci stavů dojnic u PPO a zvýšení dojivosti (o necelá 3 %) se mírně zvýšila produkce mléka a mléčných výrobků o necelá 2 %. Produkce hovězího masa zůstala téměř na úrovni roku 2019. Ostatní produkce se ve skupině podniků PPO meziročně zvýšila o 8,2 % na hodnotu 7,1 tis. Kč/ha.

Celková produkce podniků fyzických osob se meziročně zvýšila méně než u PPO, a to

o 1,7 % na hodnotu 27,1 tis. Kč/ha. Zde je však třeba opět zmínit, že zvláště výsledky PFO mohou být ovlivněny nezahrnutím podniků EV 4, v důsledku zvýšení prahu ekonomické velikosti (z 8 000 na 15 000 eur) pro zařazení podniků do šetření FADN. Produkce rostlinné výroby u PFO stoupla o 4,6 % na 20,2 tis. Kč/ha, a to především díky nárůstu produkce obilovin (+16,0 %) a olejnin (+15,8 %), produkce krmných plodin však na rozdíl od PPO poklesla (-7,2 %). Produkce živočišné výroby se u PFO meziročně snížila o 6,0 % na hodnotu 5,5 tis. Kč/ha. Stavby dojnic u PFO meziročně klesly o 7,4 % (na hodnotu 2,77 DJ/100 ha) a při téměř nezměněné průměrné dojivosti (+0,4 %) se produkce mléka a mléčných výrobků mírně snížila (-3,3 %). Produkce hovězího masa poklesla (-7,2 %) při mírném snížení stavů skotu (-3,0 %). Ostatní produkce se ve skupině podniků PFO snížila o 6,4 %. Celková produkce PFO v přepočtu na hektar zemědělské půdy dosáhla v roce 2020 necelých 60 % celkové produkce PPO, u produkce rostlinné výroby to bylo 86,0 %, u živočišné produkce pouze necelých 37 % (u produkce mléka a mléčných výrobků dokonce jen asi 17 %) a u ostatní produkce přibližně 21 %.

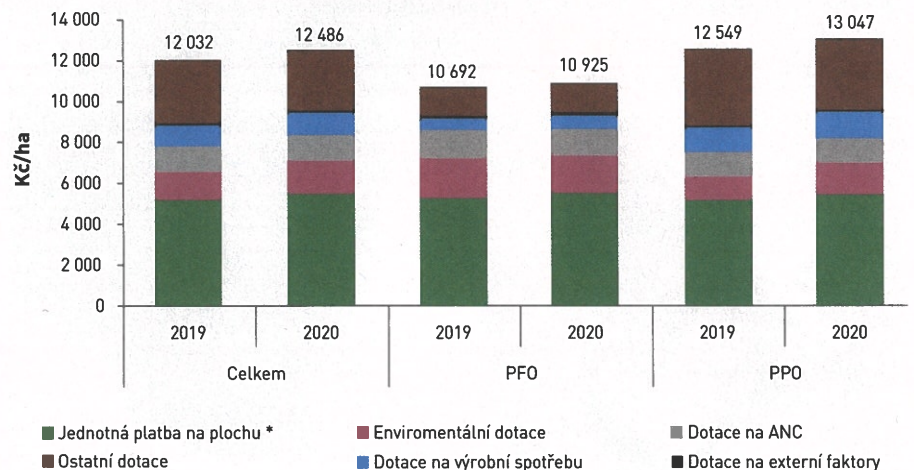
NÁKLADY

Celkové vynaložené náklady v hodnoceném roce se meziročně opět mírně zvýšily, a to o 3,2 % na hodnotu 47,7 tis. Kč/ha. Podíl nákladů (bez započtení osobních nákladů) na produkci poklesl o 1,5 %. Náklady za celý výběrový soubor podniků (bez započtení osobních nákladů) dosáhly necelých 94 % celkové produkce.

Celkové náklady PPO meziročně vzrostly o 2,8 % na 55,1 tis. Kč/ha. Výrobní spotřeba se zvýšila o 2,3 % na necelých 34 tis. Kč/ha. Přímé náklady se zvýšily o 3,0 % na 21,0 % a dosahovaly téměř 62 % výrobní spotřeby, ostatní věcné náklady pak činily zbývajících 38 %. Krmiva, jakožto nejvýznamnější položka přímých nákladů, se u PPO meziročně zvýšila, krmiva nakupovaná o 4,5 % a krmiva vlastní o 10,9 %. Náklady na prostředky ochrany rostlin zůstaly na úrovni předchozího roku (-0,4 %), o 6,2 % vzrostly specifické náklady OGA (ostatní výdělečné činnosti), což souvisí s nárůstem ostatní produkce u podniků právnických osob. Téměř na úrovni roku 2019 (+1,3 %) zůstaly u PPO ostatní věcné náklady, tedy zejména náklady budov a strojů, energie a služby, s hodnotou 12,9 tis. Kč/ha.

Další významnou položkou celkových nákladů jsou externí faktory, které se meziročně zvýšily o 4,7 % na hodnotu 15,9 tis. Kč/ha. Největší podíl na externích faktorech činí osobní náklady, které se u PPO meziročně zvýšily o 5,4 % na 12,2 tis. Kč/ha. U podniků fyzických osob zůstaly celkové náklady s hodnotou 27,2 tis. Kč/ha na úrovni roku 2019. Výrobní spotřeba dosáhla u PFO hodnoty 18,6 tis. Kč/ha a meziročně se téměř nezměnila (-1,0 %), podobně tomu bylo

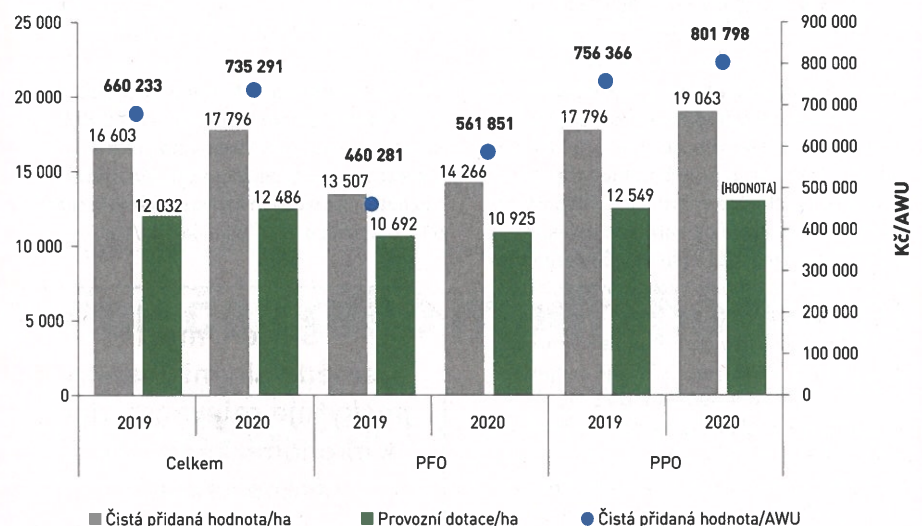
Provozní dotace – soubor FADN celkem

* včetně Greeningu a Mladého zemědělce

Zdroj: Šetření FADN CZ

Čistá přidaná hodnota, provozní dotace – soubor FADN celkem

Zdroj: Šetření FADN CZ

i u přímých nákladů s hodnotou 10,3 tis. Kč/ha a mírným poklesem o 1,1 %. Přímé náklady dosahovaly 55 % výrobní spotřeby, ostatní věcné náklady zbylých 45 %.

U PFO tvoří nejvýznamnější položky přímých nákladů krmiva vlastní (+2,5 %), hnojiva nakupovaná (+5,6 %), prostředky ochrany rostlin (+3,9 %) a osiva nakupovaná, která stejně jako u PPO meziročně poklesly. Specifické náklady OGA (ostatní výdělečné činnosti) vzrostly o 12,1 %, zde se však jedná pouze o malou částku, v přepočtu na hektar zemědělské půdy dosahuje necelých 15 % hodnoty PPO. Téměř nezměněné zůstaly rovněž ostatní věcné náklady (-0,9 %) a externí faktory (+1,0 %). Osobní náklady se snížily o 4,4 %, jejich hodnota však dosahuje pouze 14,8 % hodnoty u PPO, vzhledem k tomu, že většina

pracovní síly je u PFO neplacená. Celkové náklady podniků fyzických osob v přepočtu na hektar dosáhly ve sledovaném roce jen 49,3 % hodnoty celkových nákladů podniků právnických osob.

DOTACE A PODPORY

Největší podíl finančních prostředků, které jsou určeny na dotace v zemědělství, tvoří přímé platby, poskytované ze zdrojů Evropské unie podle pravidel Společné zemědělské politiky EU. Struktura přímých plateb pro období 2015–2020 je vícesložková. Největší složku přímých plateb představuje Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS). Druhou nejvýznamnější složkou je Greening – platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. Citlivým sektorům rostlinné a živočišné výroby je poskytována Dob-

rovolná podpora vázaná na produkci (VCS). Platbu pro mladé zemědělce mohou čerpat zemědělci do 40 let věku formou příplatku k platbě SAPS. Mezi přímé platby zařazujeme také přechodné vnitrostátní podpory (PVP), které navazují na národní doplňkové přímé platby (Top-Up) a jsou plně hrazeny ze zdrojů České republiky. Významným zdrojem finančních prostředků pro české zemědělství jsou dotace poskytované z Programu rozvoje venkova 2014–2020, jehož cílem je podpora udržitelného rozvoje venkova. Další důležitou skupinu představují národní podpory poskytované podle zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

V roce 2020 došlo ke zvýšení hodnoty provozních podpor sledovaných dle metodiky FADN o 3,8 %, a to především díky oslabení kurzu koruny ve sledovaném roce (z 25,816 Kč/eur na 27,233 Kč/eur), naopak hodnota investičních dotací meziročně klesla o 9,9 %. Celková hodnota provozních dotací a podpor se u PPO meziročně zvýšila o 4,0 % na 13,0 tis. Kč/ha. Nejvýznamnější dotační titul s 41,5% podílem na celkových provozních dotacích PPO představuje Jednotná platba na plochu, která zahrnuje dle metodiky standardního výstupu FADN také dotační tituly „Greening“ a „Mladý zemědělec“. Vlivem zvýšení sazeb těchto přímých plateb došlo oproti roku 2019 ke zvýšení jednotné platby na plochu o 5,1 % na 5,4 tis. Kč/ha. Meziroční pokles hodnoty položky ostatní dotace o 7,2 % na 3,5 tis. Kč/ha u podniků právnických osob byl způsoben zrušením mimořádných podpor pro rok 2020 (Dotace na zmírnění škod způsobených suchem na zemědělských plodinách).

Ostatní dotace tvořily téměř z 54 % podpory na obnovitelné zdroje energie a asi z 32,2 % dobrovolné podpory vázané na produkci a přechodné vnitrostátní podpory. Průměrná hodnota vyplacených investičních dotací se u PPO snížila o 12,4 % na 647 Kč/ha.

Šetření mezi zemědělskými podniky poskytuje relevantní data k ekonomickému vývoji celého sektoru.

Celková hodnota provozních dotací a podpor u PFO se meziročně zvýšila o 2,2 % na hodnotu 10,9 tis. Kč/ha. Meziroční nárůst byl ve srovnání s PPO méně výrazný. Nejvíce (50,5 %) se na této hodnotě podílela jednotná platba na plochu (včetně Greeningu a Mladého zemědělce), která v roce 2020 dosáhla 5,5 tis. Kč/ha. U Jednotné platby na plochu byl zaznamenán stejný trend jako u PPO. Ostatní dotace se oproti předchozímu roku zvýšily o 2,1 % na hodnotu 1,4 tis. Kč/ha, u PFO dosahují pouze 41,3 % hodnoty ostatních dotací u PPO, a to zejména kvůli absenci bioplynových stanic u podniků fyzických osob. Průměrná hodnota vyplacených investičních dotací se u PFO snížila o 3,1 % na 993 Kč/ha.

ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA A DŮCHOD ZE ZEMĚDĚLSKÉ ČINNOSTI (ZISK, ZTRÁTA)

Čistá přidaná hodnota (ČPH) je ukazatel kompenzace všech produkčních faktorů (půda, ka-

pitál a práce). Rovná se celkové zemědělské produkci s přičtením salda provozních dotací a daní a odečtením výrobní spotřeby (přímé náklady a ostatní věcné náklady) a odpisů. Je to tedy ukazatel ekonomické výkonnosti podniku, musí pokrýt mzdy, nájmy, úroky a kompenzovat vlastní faktory produkce.

Při růstu celkové produkce (+3,9 %), provozních dotací a podpor (+3,8 %) se i přes mírný nárůst výrobní spotřeby (+2,5 %) meziročně zvýšila čistá přidaná hodnota, a to dokonce o 7,2 % na 17,8 tis. Kč/ha. Čistá přidaná hodnota přepočtená na roční pracovní jednotku (AWU) za celý soubor sledovaných podniků se vůči předchozímu roku zvýšila o 11,4 % na hodnotu 735,3 tis. Kč/AWU, a to zejména díky poklesu pracovní síly (počtu AWU) v souboru podniků celkem o 3,8 % na 2,42 AWU/100 ha.

U podniků právnických osob se hodnota ČPH/ha zvýšila o 7,1 % a dosáhla hodnoty 19,1 tis. Kč/ha. Hodnota ČPH/AWU se u PPO celkem zvýšila o 6,0 % na částku 801,8 tis. Kč/AWU. V souboru PFO se čistá přidaná hodnota meziročně zvýšila o 5,6 % na 14,3 tis. Kč/ha. ČPH přepočtená na pracovníka u PFO celkem vzrostla o 22,1 % na částku 561,9 tis. Kč/AWU, a to zejména vzhledem k poklesu pracovní síly o 13,5 % na hodnotu 2,5 AWU/100 ha. Průměrná ČPH/AWU podniků fyzických osob dosahuje pouze 70,1 % průměrné hodnoty podniků právnických osob. Podniky PFO vykazují stále o něco nižší efektivitu práce s průměrnou hodnotou 2,54 AWU/100 ha, u podniků právnických osob byla hodnota o 0,16 AWU/100 ha nižší.

Důchod ze zemědělské činnosti (DZČ) je dalším ukazatelem ekonomiky podniku, ten zůstane po odečtení osobních nákladů, nájemného a placených úroků od čisté přidané hodnoty a po přičtení investičních dotací. Vzhledem k nárůstu ČPH o 7,2 % došlo i přes nárůst externích faktorů o 5,8 tis. Kč/ha a pokles investičních dotací o 9,9 % ke zvýšení důchodu ze zemědělské činnosti o 7,6 % na 5,9 tis. Kč/ha. Ke zvýšení DZČ došlo jak u podniků právnických osob (+13,7 %) na hodnotu 3,8 tis. Kč/ha, tak u podniků fyzických osob (+6,3 %) na 11,6 tis. Kč/ha.

Podrobnější výsledky šetření FADN CZ včetně dalších informací o výběrovém šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků ve FADN CZ jsou dostupné na www.fadn.cz. V případě zájmu o účast v šetření FADN přes Agrární komoru ČR kontaktujte paní Ing. Soňu Chánovou (chanova@akcr.cz). Pokud se podnik zapojí do šetření FADN, získá kromě finanční odměny i další benefity.

Ing. Martina Harvilíková,
Ing. Jana Macháčková
Kontaktní pracoviště FADN CZ
Ústav zemědělské ekonomiky a informací